

Mia Laiho kok ym.

Kirjallinen kysymys lääkärihelikoptereiden toiminnan ja laadun turvaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Suomen ensihoidon tehtävämäärät kasvavat tällä hetkellä viiden prosentin vuosivauhtia, ja haasteet heijastuvat myös lääkärihelikopterijärjestelmään. Uuden päivystysasetuksen ja sen mukanaan tuoma päivystävien sairaaloiden määrän väheneminen ovat olleet lisäämässä sairaankuljetuksen keskimääräistä matkustusaikaa päivystävään sairaalaan. Tämä on asettanut lisähaasteita sairaalan ulkopuoliselle ensihoidolle. Pitkien välimatkojen Suomessa lääkärihelikopteripalvelu on tärkeä osa toimivaa ensihoitoa. Sen avulla voidaan lyhentää ensihoidon viiveitä ja pelastaa ihmishenkiä.

Suomen kiireellisestä lääkärihelikopteritoiminnasta vastaa FinnHEMS Oy, joka toimii osana Suomen ensihoitopalveluita. FinnHEMS tavoittaa lääkärihelikoptereillaan 70 prosenttia suomalaisista 30 minuutin sisällä hälytyksestä. Yhdelle asemalle hälytyksiä tulee keskimäärin kuusi vuorokaudessa ja vuodessa noin 2 000. Useimmiten hälytyksen syynä on aivohalvaus, rintakipu tai hengitysvaikeus. Lääkintähelikopterin hälyttää paikalle hätäkeskus. FinnHEMS:llä on Suomessa kuusi tukikohtaa, joiden sijaintipaikat ovat Vantaa, Turku, Tampere, Kuopio, Oulu ja Rovaniemi. Kussakin tukikohdassa päivystävällä miehistöllä on käytössään helikopteri ja maayksikkö. Miehistöön kuuluu Vantaan, Turun, Tampereen, Kuopion ja Oulun yksiköissä aina päivystävä ensihoitolääkäri, lentoavustaja ja lentäjä. Rovaniemen tukikohdassa miehistö koostuu kahdesta lentäjästä ja kahdesta ensihoitajasta. FinnHEMS on voittoa tavoittelematon yhtiö, jota rahoitetaan valtion budjetista vuosittain n. 30 miljoonalla eurolla.

FinnHEMSin lääkärit ovat pääsääntöisesti koulutukseltaan anestesiologian ja tehohoidon erikoislääkäreitä, jotka ovat saaneet koulutuksen elintoimintojen ylläpitämiseen. Monella heistä on myös ensihoidon erityspätevyys. Jokaisessa kuudessa FinnHEMSin tukikohdassa on sairaanhoitopiiriin vastuulääkäri. STM:n toimeksiantoraportissa lääkärihelikopteritoiminnasta (STM/3144/2019) ehdotetaan, että erityisvastuualueet voisivat koota yhteisen niin sanotun lääkäripoolin (esimerkiksi osakeyhtiö), jonka tehtävänä olisi järjestää ja tuottaa valtakunnallisesti FinnHEMS Oy:n lääkärihelikoptereille ensihoitolääkäripäivystys. Olisi kuitenkin järkevää, että henkilökunta tulee jatkossakin sairaanhoitopiireiltä, ja heidän sijoittumisensa olisi huomioitava tulevassa soteuudistuksessa osana muuta ensihoitojärjestelmää. Ei olisi järkevää erottaa lääkintähelikoptereiden lääkintähenkilökuntaa omaksi yksiköksen, jotta voidaan varmistaa ajantasainen osaaminen, lisäkoulutus ja ammattitaidon ylläpito. Osana muuta ensihoitojärjestelmää voitaisiin paremmin turvata myös henkilöstön saatavuus. Ammattitaitoa ja kokemusta vaativan lääkintähenkilökunnan saatavuuden osalta ei voida ottaa ylimääräisiä riskejä. Lääkinnällisen henkilökunnan hallin-

Kirjallinen kysymys KK 672/2020 vp

nollinen kuuluminen osaksi muuta ensihoitojärjestelmää varmistaa parhaiten myös ensihoidon kokonaisuuden turvaamisen, katkeamattoman ja asiakaslähtöisen palvelun ja on myös kustannustaloudellisesti järkevin tapa tuottaa lääkäripalvelut.

Verovaroin toimivista FinnHEMS-lääkärihelikoptereista pohjoisin toimii Rovaniemellä. Lapin alueella operoivassa Rovaniemen FinnHEMS-lääkintähelikopterissa ei ole ensihoitolääkäripäivystystä vaan helikopterissa päivystää ensihoitaja. Vaikka toimintamalli on poikennut muista lääkärihelikoptereista, on se ollut erittäin toimiva. Tasa-arvoisen palvelun saamiseksi myös Lapin alueen helikopteripalvelut on säilytettävä toiminnassa alueen erityispiirteitten takia. Saavutettavuus ja osaltaan myös maasto-olosuhteet vaativat, että kopteri on käytössä. Vaikka Lapin seutu onkin harvaan asuttua, korostuvat siellä pitkät tavoittamisajat sekä ylipitkät kuljetusmatkat lähimpään päivystävään sairaalaan. Helikopteritoiminta osana ensihoitopalveluita on erittäin tärkeää ja säästää vuosittain useita ihmishenkiä. On myös huomioitava, että vaikka Lapin alue on harvaan asuttua, ihmisten määrä moninkertaistuu matkailukautena.

Selvitysmies ehdottaa, että Lapin FinnHEMSin helikopterin valtionavun myöntämisen perusteena tulee jatkossa edellyttää, että yliopistollinen sairaanhoitopiiri järjestää myös Rovaniemen helikopteriin ensihoitolääkäripäivystyksen nykyisen hoitajapäivystyksen sijaan. Jos Lapin alueen helikopteriin ei saada lääkäreitä, niin onko suunnitelma lakkauttaa koko kopteritoiminta? Näin ei voi olla huomioiden ihmisten lääkärihelikoptereiden tuoman avun saatavuus eri puolilla Suomea.

Lääkärihelikopteritoiminnan uudelleenjärjestelyissä tulee huolehtia siitä, että laadukas hoito ja henkilökunnan ammattitaito sekä riittävyys ovat turvattuina. Kiireellistä ensihoitoa tarvitsevan potilaan tulee saada mahdollisimman tehokasta hoitoa mahdollisimman nopeasti ja ammattitaitoisesti, ja sen toimintavarmuuteen pitää voida luottaa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Kuinka hallitus aikoo turvata ammattitaitoisen lääkintähenkilöstön saatavuuden lääkärihelikoptereihin ja varmistaa heidän ammattitaitonsa ylläpitämisen ja koulutuksen,

miten hallitus aikoo varmistaa, että lääkintähelikopteritoiminnan ensihoito, toimintalinjat ja potilaan hoito on integroitu sote-palveluihin ja ovat yhdenmukaiset alueen ensihoitojärjestelmän kanssa

miten lääkintähelikoptereiden asema on huomioitu sote-uudistuksen yhteydessä,

kuinka hallitus aikoo turvata, että Lapissa säilyy jatkossakin lääkintähelikopteritoiminta,

ovatko kopterit toimintavalmiina henkilöstöineen ilman viivästymisiä nykyisen sopimuskauden loppuessa ja

miten hallitus varmistaa, että lääkärihelikopteritoiminnan kustannukset pysyvät kurissa ja laatu korkeana ja niiden toimintavarmuuteen voidaan luottaa myös jatkossa?

Kirjallinen kysymys KK 672/2020 vp

Helsingissä 21.9.2020

Mia Laiho kok
Pauli Kiuru kok
Paula Risikko kok